

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום שני ל' כסלו תשע"ח | דף היומי בבלי: שבועות ב.
דף היומי בהלכה: מתחילת סימן רע"ט עד סעיף ג'. | לוח יומי מקוצר: עמוד נ"ט סימן רע"ט.
מוסר: פרק ט' והנה חז"ל גילו לנו עד פרק ט' ועתה נבוא לעניינינו.
קנין חכמה הלימוד השבועי: פרק א משנה יז עד פרק ב משנה ב.

עניני דיומא - חנוכה

האם יש דין 'לכם' בנרות חנוכה?

ההשתתפות אינה שהנרות יהיו שלו, אלא שחשב כאחד מבני הבית והדלקת בעל-הבית תתייחס אף אליו.
אכן, לדעת הגרצ"פ פראנק והגר"ש אלישיב צריך שיהיו הנרות שייכים למקיים את מצות ההדלקה, וכתב הגרצ"פ טעם לדבר, משום שהדלקת הנר היא לזכר הנס שנעשה בהדלקת המנורה, ועל כן צריך שיהא למדליק חלק בשמן, בדומה לשמן שבמנורה שנקנה מממון הקדש, שהיה בו חלק לכל ישראל.
[ביאורים ומוספים 'דרשו', תרע"ג, 5]

על מצוות רבות - ציצית, מצה, ארבעת המינים (ביום הראשון) ועוד - נאמר בתורה: "לכם" או מילה דומה, ודרשו חז"ל: "לכם - משלכם", דהיינו שהחפץ בו מתקיימת המצוה יהא שייך למקיים. והפוסקים דנים האם דין זה קיים גם בנרות חנוכה, כלומר, שהנרות יהיו שייכים למקיים בהם את מצות ההדלקה: לדעת הבית-יצחק אין צורך שיהיו הנרות שייכים למדליק, וכן לדעת הגרש"ז אויערבך והגר"ש ואזנר, וכן צידד הגר"נ קרליץ; והוסיפו פוסקים אלו, שאין סתירה לדבריהם מההלכה שאורח צריך להשתתף ב'פרוטה' במחיר הנרות כדי לצאת ידי חובתו בהדלקת בעל-הבית (ראה שו"ע תרע"ז, א), כיון שמטרת

הדף היומי בהלכה

האם מותר לטלטל את השמן שנותר בבזיכים לאחר שהנרות כבו?

ואף בהרחקת השמן מהפתילה, וכן אסור לטלטלו מחמת איסור מוקצה, שהרי משמש כבסיס לשלהבת שהיא מוקצה (ראה לעיל) - אזי אף לאחר שכבה הנר, ושוב אין איסור מכבה בלקיחת השמן, וגם אינו משמש עוד כבסיס לשלהבת, אסור השמן בטלטול במשך כל השבת.
[שו"ע רעט, א, משנ"ב א ר"ג, ושעה"צ א; וראה ביה"ל ד"ה מותר]

חפץ שבכניסת השבת אסור בטלטול ובשימוש, מחמת איסור מלאכה או מחמת איסור מוקצה, וכגון שמשמש כבסיס לדבר האסור - אף אם התבטל טעם האיסור בהמשך השבת, אסור לטלטלו עד לסוף השבת.
ולכן, לדוגמה, שמן זית שבבזיכי הנרות, שבכניסת השבת אסור לטלטלו מחמת איסור, כיון שכל עוד הנר דולק יש איסור 'מכבה' בהפחתת כמות השמן,

הדף היומי בהלכה

מדוע שלהבת של אש היא מוקצה?

להשתמש בו במקומות ולא לטלטלו; ויש אומרים, משום שהשלהבת אינה נחשבת כחלק מהנר, מפני חשיבותה, ומפני שמתחדשת בכל רגע, והיא בפני עצמה אינה כלי, והיא כּאֶבֶן.
[שו"ע רעט, ב, ומשנ"ב ד; ביאורים ומוספים דרשו, 1 ו15; וראה שעה"צ ד, וביאורים ומוספים דרשו, 15, לענין נר שאינו דולק]

בנר דולק, נחשבת השלהבת כמוקצה מחמת גופו שאסור לטלטלו אף לצורך גופו או מקומו, וגם חומר הבעירה של הנר (שמן, שעווה וכדומה), הפתילה, הבזיך, והפמוט, אסורים בטלטול, כדין 'בסיס לדבר האסור'.
וטעם הדבר ששלהבת נחשבת כמוקצה מחמת גופו - יש אומרים משום שאין רגילות לטלטל את הנר בשבת מחשש שיכבה, ואף בימות החול הדרך

האם מותר לטלטל בשבת פנס דלוק?

שהוסיף כי אף מכשירים חשמליים שאין בהם חוט לוחט אסור לטלטלם, כיון שזרם החשמל נחשב כשלהבת.

ומכשירים חשמליים המופעלים על ידי סוללה, לכל הדעות אינם נחשבים כשלהבת; אולם, פנס (בשעה שאורו דולק) – לכל הדעות אין לטלטלו, משום שדומה לנו.

[ביאורים ומוספים דרשו רעט, 4]

כאמור, שלהבת היא מוקצה. ונחלקו הפוסקים בנוגע לחוט לוחט שהיה הקיים במכשירים חשמליים שונים, כגון תנור חימום ופנל חשמלית:

יש אומרים שחוט זה אינו מוקצה, כיון שאין בו את שני הטעמים הנ"ל שיש בשלהבת, כלומר, הדרך לטלטלו יחד עם הכלי, וכמו כן, אף אם נחשב כדבר בפני עצמו, יש לו שם כלי; ולכן לדעתם מותר לטלטל מכשירים חשמליים אלו, לפחות כדין כלי שמלאכתו לאיסור; ויש אומרים שדינו כשלהבת, ויש

הסיפור היומי

המנהל הבחין בשניים מבעד לחלון חדרו.

הוא הבין היטב מדוע הגיע הגר"י צדקה בכבודו ובעצמו.

נבהל והתבייש כאחת, עזב את משרדו ונעלם באחד החדרים...

הרב אברהם פוקס

בהתאקלמותו של התלמיד החדש ובהתקדמותו. לגודל חרדתו גילה, כי המנהל סירב לקבל את הילד באמצע השנה. שלח הרב צדקה שליח ובידו מכתב חתום על ידי הרב, אך המנהל סירב.

יום אחד, בשעת בוקר מוקדמת, התייצב הרב צדקה בבית המשפחה. הילדים כבר עמדו לצאת לבית הספר. גם אותו ילד בן השש שבו עוסק סיפורו, כבר היה מוכן לצאת לדרך. אך הרב צדקה עצרו, כשהוא מסביר לאב כי הוא לוקח את הילד עמו, לבית ספר תורני – תלמוד תורה.

כך יצאו השניים – הגאון רבי יהודה צדקה, ראש ישיבת 'פורת יוסף', והילד הקטן – והלכו יחד לתלמוד תורה.

המנהל הבחין בשניים מבעד לחלון חדרו. הוא הבין היטב מדוע הגיע הרב בכבודו ובעצמו. נבהל והתבייש כאחת, עזב את משרדו ונעלם באחד החדרים... כשראה הרב צדקה כי המנהל איננו בחדרו, חיפש את דלת כיתה א', דפק ופתחה. ניגש אל המורה ואמר: "שמי יהודה צדקה, וזהו שמוליק, הבן שלי. מהיום הוא יהיה תלמידך. אם תתעוררנה בעיות, פנה אליי". ואז חיפש לו הרב מקום נח, קרוב למורה, נשק לו כאב רחום, ביקש שוב מהמורה שישים לבו לילד ועזב את הכיתה.

מיום זה ואילך למד הילד בבית ספר תורני, כשהוא עולה ומתעלה בתורה הקדושה, עד שזכה להיכנס לישיבה ולצמוח לתלמיד חכם מופלג, וכך ניצל הוא וזרעו אחריו.

(ע"פ גיליון דבר תורה)

ונאים הם הדברים למי שאמרם: רבות היה עושה הרב צדקה זצ"ל למען ילדי ישראל, שיתחנכו בחינוך טהור ויגדלו לתורה וליראת שמים.

ומעשה שהיה: פעם אחת בשעת ערב הלך בפשטות מדהימה לביתה של משפחה אחת. "שמי יהודה צדקה" הציג את עצמו, ובעל הבית ציפה לשמוע מה בפיו. פתח הרב ואמר: "שמעתי כי יש בבייתך ילד שהחל ללמוד בכתה א', וכי שלחת אותו לבית ספר של אנשים שאינם שומרי תורה ומצוות. אני מבקש ממך, לטובת הילד, כי תעבירו ללמוד במוסד תורני".

בעל הבית נדהם, ואפילו קצת כעס. אומנם היה שומר מסורת, אך מכאן ועד חינוך בתלמוד תורה – המרחק רב. אולם הרב צדקה לא ויתר. גורלו של ילד יהודי מונח על כף מאזנים, עתידו הרוחני – שלו ושל כל דורותיו אחריו, עומד להיות מוכרע. שעות אחדות ישב עם האב. הסביר ושכנע, התחנן ובכה, עד שאחר חצות לילה הכריז האב כי הוא מוכן לשלוח את הבן לתלמוד תורה, והבטיח כי למחרת כבר ירשום את הילד.

כעבור ימים אחדים התקשר הרב צדקה אל המורה בתלמוד תורה כדי להתעניין

חנוכה

משרק פתח הנכד את הדלת וראה את פניו הקדושות של ה'בית ישראל' בוערות כלפידים, נסוב על עקבותיו מרוב יראה ופחד. הוא חזר אל זקנו וסיפר לו דברים כהווייתם

הנכד שהבין שאין לו לעכב את השליחות מזקנו, ניגש לפתוח את הדלת. ויהי אך פתח את הדלת במעט וראה את פניו הקדושות בוערות כלפידים, נסוב על עקבותיו מרוב יראה ופחד. הוא חזר אל זקנו וסיפר לו דברים כהווייתם – את המחזה הגדול שראו עיניו בקודש פנימה.

בשמוע הרבי מביאלא את דבריו, עלתה בפניו קורת רוח. "אכן זאת הייתה עיקר כוונתי 'בשליחות' ששלחתיך", אמר, "כי היה ברצוני שתראה את התלהבותו 'בהכנה דרבה' טרם הדלקת הנרות..."

(ע"פ באר הפרשה מקץ תשע"ז)

באחד מימי חנוכה בשעת מנחה שלח האדמו"ר רבי יחיאל יהושע מביאלא זי"ע את אחד מנכדיו אל האדמו"ר ה'בית ישראל' מגור זי"ע טרם ידליק נרות חנוכה. כאשר הגיע הנכד לבית המדרש שהה ה'בית ישראל' בחדרו ביחידות – קודם הדלקת נרות חנוכה. ניגש הנכד אל המשב"ק הרה"ח רבי חנינא שייף ז"ל, וביקש ממנו שיכניסנו אל הרבי מאחר שיש לו 'שליחות' מהרבי מביאלא.

הציץ הגבאי אל תוך החדר, וכראותו שה'בית ישראל' מסתובב אנה ואנה בדביקות עצומה תפוס בשרעפיו, סגר את הדלת והתנצל שאינו מעז להפריע לרבי בעת כזאת, אך אם דעתו של הנכד שעליו לקיים דווקא כעת את השליחות, ייכנס לבדו.

כשמרן הגר"ח קנייבסקי שאל: "האם האיש הזה גנב?"...

על שלושה דברים העולם עומד, על הדין... (אבות א יח)

יהודי מסוים נכנס פעם אל מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א בעניין ציבורי כלשהו. לפני שפתח בדבריו אודות העניין שלשמו בא, הוציא מכיסו פתקה ששלח עמו אברך פלוני, שגם הוא היה שליח של יהודי פלוני.

הפתקה עדיין לא הגיעה כלל לידו של מרן הגר"ח, והוא עדיין לא ראה כלל מה כתוב בה כיון שראשו היה מופנה באותה עת לכיוון ארון הספרים כשהוא תר אחרי ספר כלשהו – והנה לפתע, לתמיהתו של אותו יהודי, הסב מרן את ראשו ופנה אליו בשאלה:

"האם ידיו של האיש הזה אינן נקיות, וממון שאינו שלו דבק בהן? האם

האיש הזה גנב?"...

היהודי המופתע לא הבין והשיב כמתנצל: "אינני יודע, שלחו כאן פתקה להזכיר את שמו של יהודי העומד לפני משפט, הוא זקוק לברכה שירחמו עליו בדינו". מרן הגר"ח אפילו לא נטל את הפתק בידו, הוא לא עיין במילים הכתובות ורק המשיך בדבריו הנוקבים:

"אם היה בא דינו לפני דיינים של תורה, ודאי לא היו מרחמים עליו, אבל כיון שהמשפט שלו נערך בבתי ערכאות שדינם לא עפ"י תורתנו הקדושה, והם הבל ודיניהם הבל ושטות, אולי יצליח וירחמו עליו"...

(ע"פ מוסף שבת קודש 'יתד נאמן' כי תצא תשע"א)

החפצים בחיים – חפץ חיים יומי

רכילות – לא רק מאחורי הגב

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

תשא שמע שוא?!"...

ואכן החפץ חיים כאן שולח את המעיין לאותה הגה"ה, וכותב שזו סיבה נוספת לכך שעוון הרכילות חמור יותר כאשר הדברים נאמרים במעמד שלושם, משום שאז נמצא שראובן נכשל – ומכשיל גם את שמעון – בלאווים נוספים. וכלשונו בהגה"ה שם, בה הוא מתאר את המשך השתלשלות הדברים בין ראובן שמעון ולוי, וכותב שלאחר שראובן אומר ללוי "כך וכך דיברת באוזניי על שמעון" – "תיכף מתלבן פני לוי – ועובר ראובן על לאו ד'לא תשא עליו חטא'... ולוי משיב: 'אמת, דיברתי, אבל לא באופן זה ובניגון זה אמרתי, כידוע כי כמה דברים משתנים בתנועה אחת. ושמעון משיב: 'עתה, אף אם תכחיש אלף פעמים לא אאמינך, אחרי שאמר הדברים בפניך' – ועובר גם כן עוד על לאו ד'לא תשא שמע שוא'..."

המושג 'רכילות' נתפש אצלנו בדרך כלל כדיבורים מאחורי גבו של הזולת: ראובן פוגש את לוי ואומר לו – "כך וכך דיבר עליך שמעון". אולם החפץ חיים כותב (הלכות רכילות כלל ג סעיף א) שאדרבה, עוון רכילות חמור יותר כאשר הדברים נאמרים במעמד שלושם – ראובן שמעון ולוי נפגשים, וראובן אומר לשמעון: "כך וכך דיבר עליך לוי".

והטעם הוא, "כי מעתה יתקבל הדבר אצלו [אצל שמעון] לאמת גמור, שבוודאי יאמר: 'אילו לא שהדבר אמת גמור, לא היה זה מעיז פניו לומר לו בפניו ממש'". אגב כך עשויה להתעורר אצלנו השאלה: האם לאור ההנחה האמורה, שמן הסתם הרכילות היא אמת – מותר לשמעון לקבל את הרכילות? או שמא אעפ"כ אסור לו לקבלה.

במקום אחר (פתיחה, עשין, בהגה"ה של סעיף יד) כותב על כך החפץ חיים, שאף על פי כן אסור לשמעון לקבל את הרכילות, וכלשונו: "כי משום שהרשע הזה הלביש את עצמו במדת החוצפה והעזות ואמר בפניו, הותר לאו דלא

המוסר היומי

ממה 'תופרים' בגדים לנפש?

מתוך לימוד המוסר היומי בספרי החפץ חיים:

בגוף רמ"ח אברים ושס"ה גידים גשמיים, כן יש בנפש רמ"ח אברים ושס"ה גידים רוחניים. ואם האדם מקיים התורה, אז הנפש היא שלמה בכל אבר, ואם חס ושלום יהיה הפקר אצלו איזו מצוה, יחסר לו אבר אחד ונעשה בעל מום, ואין חיות הנפש בשלמות. ועוד מה שכתב הגר"א שמהמידות הישירות שמטביע האדם בנפשו ומתנהג בהן בימי חייו, נבראים עבורו מלבושי הוד שהנפש מתלבשת בהן כדי שיהא ראוי לעמוד בהן לפני מלך הכבוד.

[חומת הדת, פרק ט]

ידוע דמלכותא דרקיאה הוא כעין מלכותא דארעא, ובמלכותא דארעא, כשהמלך עובר באיזה עיר, מכינים מתחילה אנשים שיהיו ראויים לקבל פניו. ואותם האנשים צריכים שיהיה בהם שלושה דברים עיקריים, שאם יחסר אחד מהם, פיגול הוא לא יצא: א. שיהיה שלם באבריו. ב. שיהא מלובש במלבושי כבוד הראויים לפני כבוד המלכות. ג. שיהא חכם כדי שיהא ביכולתו לענות למלך למה שישאלנו.

וכל אלו השלושה עיקרים שייכים גם כן בהקבלת פני מלכו של עולם יתברך, כי ידוע שתרי"ג מצוות כנגד רמ"ח אברים ושס"ה גידים שיש באדם, וכמו שיש

במשך מספר ימים עקבו אחרי הנעשה, עד שגילו כי מי שמניח את המנורה הוא לא אחר מאשר רבי צבי קופשיץ, נכדו של הגרי"ח זוננפלד וחמיו לעתיד של הגר"נ קרליץ שליט"א

שמניח את המנורה הוא לא אחר מאשר נכדו של הגרי"ח, הלא הוא רבי צבי קופשיץ (חמיו לעתיד של רבי נסים קרליץ).
הוסיפה הרבנית וסיפרה, שכאשר הביאו את אביה לפני הסבא רבי יוסף חיים, שאל אותו על מה ולמה הוא עושה זאת, והשיב לו רבי צבי:
"לפעמים קורה שאדם גוזל מחברו על ידי הליכה בדרך הזאת, כגון שהולך לאט או נעצר ומתעכב לשוחח עם חברו, ובכך מעכב את ההולך אחריו (שכן מדובר במשעול צר) ומונע ממנו להספיק מה שהיה יכול אילולא העיכוב. ומכיוון שחושש אני מגזל שנגרם מכך ואיני יודע ממי גזלתי, הרי על כך נפסק שיעשה בהם צרכי רבים, ועל כן כדי לכפר על חטא זה אני מניח שם מנורת נפט שתאיר את דרכם של העוברים ושבים, שזה צרכי רבים".
(גיליון 'איש לרעהו', מחוברת 'קול ברמה')

וילקט יוסף את כל הכסף (בראשית מז יב)
וברמב"ן: "שהיה איש אמונים, שהביא את כל הכסף בית פרעה ולא עשה לעצמו אוצרות כסף..."
סיפרה הרבנית קרליץ, אשת מרן הגאון רבי נסים קרליץ שליט"א, על אביה הגה"צ רבי צבי קופשיץ זצ"ל את המעשה המאלף הבא:
יום אחד באו אנשים וסיפרו לגאון רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל כי אדם פלוני מניח בקביעות מנורת נפט באחד השבילים החשוכים של העיר העתיקה בירושלים, ומנורה זו מאירה לעוברים ושבים את הדרך. איש לא ידע מי הוא זה ואיזה הוא המניח את המנורה.
הורה הגרי"ח שיעקבו אחר צעדיו של איש זה עד שיאתרוהו ויביאוהו אליו. וכך במשך ימים עקבו אחרי הנעשה באותו משעול חשוך, עד שגילו כי מי

"אני! שאני אוריד טלית קטן?!" - קרא רבי אהרן, וסטר לחוקר הרוסי סטירה כה עזה, עד כי הלה צנח מכיסאו וכובע המצחייה שלו נפל והתגלגל על הרצפה...

עובדות בודדות מני רבות על גבורת נפשו של רבי אהרן רבינוביץ זצ"ל שנלחם על יהדותו בכלא הרוסי

באבנים וקיבל קמח. הוא הגיע להסכם עם אחת המאפיות, ושם אפה מצה אחת שתספיק ל'כזית' מצה בעבור ליל הסדר הראשון. על המצה הזו שמר רבי אהרן כעל בבת עינו, ועד לסעודת החג נשא אותה עמו לכל מקום ומקום מחשש שמא תיגנב...

בפעם אחרת אסף גם כן שיבולת שועל, הפעם לכבוד חג אחר, לא זכור לי אם היה זה שבועות או ראש השנה. בינתיים כינסו בחוץ את כל יושבי המחנה, כדי להחתימם על ניירות. על פי הנהול המשונה שהיה נהוג במחנות הרוסיים, היו האסירים צריכים מידי פעם לחתום על ניירות, ובהם מאושר על פי איזה סעיף בחוק נאסר כל אחד מהם. היה זה ביום טוב ראשון (שחל אז ביום חמישי). רבי אהרן יצא ובידו ספל ובו שיבולת שועל. הוא עמד כך, מחזיק בידו את הספל, ובעוד כולם חותמים - המשיך לעמוד. המנהל היכה אותו על סירובו לחתום, הספל נפל מידו ותכולתו התפזרה, אך הוא לא חתם.

למחרת שוב אספו את כל האסירים והודיעו כי מי שלא חתם אתמול - יחתום מיד. אך רבי אהרן בשלו: "היום שוב חג".

"יום אחר יום?" התפלאו הרוסים.

למחרת שוב חזר על עצמו הסיפור.

"ומה היום. שוב חג?" שאלו אותו.

"היום שבת". וכך לא חתם רבי אהרן במשך שלושה ימים! ובכל זאת נותר בחיים! בנו של הרב אהרן שומר אצלו טלית קטן, אותה תפר אביו לעצמו במחנה. היא תפורה מהרבה רצועות ופיסות אריגים. זוכר אני שבעת היה לובש את הטלית הזו - מפחיד היה להסתכל עליו.

(מתוך הספר להשאר יהודי - רבי יצחק זילבר זצ"ל)

וַיֵּשֶׁ אֱלֹהֵי יְהוָה (בראשית מד, יח)

וברש"י: מכאן אתה למד שדיבר איתו קשות.

סיפר הצדיק רבי יצחק זילבר זצ"ל על אחד מבעלי מסירות הנפש ברוסיה הקומוניסטית, רבי אהרן רבינוביץ זצ"ל:

בשל ענייני יהדות שלחו את הרב אהרן רבינוביץ למשך עשר שנים לסיביר. במהלך החקירה אמר לו החוקר: "הורד מיד את הטלית הקטן, מדוע יושב אתה מולי לבוש כך?".

"אני! שאני אוריד טלית קטן?!" - והוא סטר לחוקר סטירה כה עזה, עד כי הלה צנח מכיסאו וכובע המצחייה שלו, עם העיטור שעליו, נפל על הרצפה.

יכולים אתם לתאר לעצמכם לאילו מכות זכה הוא לאחר מכן?

סיפר לי רופא יהודי, אליו הביאו את אהרן אחרי המכות שספג, כי הוא חבש את פצעיו וריפא אותו. שנים לאחר מכן קראתי ספר של אסיר לשעבר ושם מתואר הקטע בפירוט, רק מבלי לציין שמות.

לאחר שחרורו התגורר הרב אהרן בסמרקנד, שם היה מארגן ראשי של התפילות וההקפות בחג שמחת תורה, ואם כי בשנים הקשות הללו פחדו אנשים פחד מוות מהשלטונות הוא הצליח להחזיק את כל מתפללי בית הכנסת עד לשעה ארבע לפנות בוקר, וכולם התקהלו סביבו...

בסיכומו של דבר עברו על ר' אהרן שתיים עשרה שנה במאסרים, ובמשך כל הזמן הזה אפילו פעם אחת לא חילל שבת ולא אכל טריפה, דבר שכזה אין שומעים בכל יום, ואולי לא שומעים כלל.

אירועים רבים ארעו לרבי אהרן בכלא. הוא שהה בדולינקה, בצפון הרחוק. כאשר התקרב חג הפסח, אסף גרעיני שיבולת שועל שנשרו ארצה כאשר האכילו את הסוסים. לאחר שהצליח לאסוף בערך מחצית הכוס, טחן את הגרעינים